

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Nc/2/2017
Identifikačné číslo spisu: 8112204059
Dátum vydania rozhodnutia: 28.02.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:8112204059.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu V., bývajúceho v W., zastúpeného JUDr. Jozefom Pribullom, advokátom so sídlom v Prešove, Bajkalská 33, proti žalovanému C., so sídlom v A., zastúpeného JUDr. Ivanom Schwarzom, PhD., advokátom so sídlom v Sliači, Jarná 4, o zaplatenie 8 775,- eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 10 C 67/2012, o vylúčení sudcu Krajského súdu v Prešove z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného na tomto súde pod sp. zn. 11 Co 144/2015, takto

rozhodol:

Sudca Krajského súdu v Prešove JUDr. Marek Kohút je v y l ú č e n ý z prejednávania a rozhodovania sporu, vedeného Krajským súdom v Prešove pod sp. zn. 11 Co 144/2015.

Odôvodnenie

1. JUDr. Peter Šamo, ako predseda senátu určený na prejednanie a rozhodnutie sporu v odvolacom konaní vedenom pod sp. zn. 11 Co 144/2015 na Krajskom súde v Prešove, predložil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky spor na rozhodnutie o námietke zaujatosti, ktorú voči sudcovi JUDr. Marekovi Kohútovi (členovi senátu 11 Co) uplatnil žalovaný a to spolu s písomným vyjadrením sudcu k tejto námietke.

2. Žalovaný námietku odôvodnil tým, že JUDr. Marek Kohút v rokoch 2001 - 2004 pracoval ako koncipient u právneho zástupcu žalobcu. Uviedol, že samotný sudca svoje obavy z prípadnej zaujatosti vyvodzuje z predchádzajúceho pracovného pomeru v advokátskej kancelárii právneho zástupcu žalobcu, s ktorým je doposiaľ v priateľskom vzťahu.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Prešove (§ 39 ods. 3 C.s.p.) posudzoval opodstatnenosť uplatnenej námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu. Vychádzal pritom z ustanovenia § 49 ods. 1 C.s.p., v zmysle ktorého je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému

prejednaníu sporu, k nezaujatému prístupu k stranám alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu a to:

a/ k sporu, v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o spore, alebo

b/ k stranám alebo osobám zúčastneným na konaní, ktorý vzťah by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, alebo

c/ k zástupcom strán, ktorý vzťah by bol založený na pomere vykazujúcim znaky vzťahu uvedeného pod b/.

4. Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednávacom spore alebo taký jeho osobný vzťah k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom, ktorý by pri všetkej nožnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na vec a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

5. Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) súčasne na druhej strane zahŕňa aj právo na to, aby spor strany sporu nebol odňatý zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitom spore musí rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu sporu nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu prejednávania a rozhodovania, ktorý zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho prejednávania a rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmaření hrozaceho rizika, že by v spore mohol konať a rozhodovať zaujatý - nie nestranný - sudca.

6. Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnom spore bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každý spor prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči stranám postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia v spore. Nestranný súd poskytuje všetkým stranám sporu rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu buď na návrh strany sporu (§ 52 C.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 50 C.s.p.). Obsahom práva na prejednanie sporu pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie sporu nestranným súdom je len povinnosť (nadriadeného) súdu prejednať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

7. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (por. napr. Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti

vyžaduje judikatúra ESĽP dôkaz o skutočnej zaujatosti (por. napr. Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [por. tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (por. Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávánemu sporu a k stranám sporu, resp. aj k ich zástupcom. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (por. Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

8. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnúc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (por. tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

9. Z uvedenej judikatúry ESĽP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje.

10. Pri posudzovaní dôvodnosti oznámenia označeného sudcu Krajského súdu v Prešove o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania sporu (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k sporu, k stranám sporu, k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (por. ustanovenie § 49 ods. 1 C.s.p.).

11. V prejednávanej veci sudca Krajského súdu v Prešove JUDr. Marek Kohút uviedol, že sa cíti byť zaujatý pre jeho vzťah k právnenému zástupcovi žalobcu, ktorého pozná a je s ním v dlhoročnom priateľskom vzťahu. Najvyšší súd dospel k záveru, že vzťah uvedenej povahy a intenzity v spojitosti so subjektívnym vnímaním povahy takéhoto vzťahu namietaného sudcu či už potenciálne alebo aj reálne povolaného k rozhodnutiu v spore za účasti právneho zástupcu žalobcu zakladá skutočnosť relevantnú z hľadiska § 49 ods. 1 C.s.p. a je dôvodom pre jeho vylúčenie z prejednávania a rozhodovania v danom spore. Takto definovaný vzťah (priateľský, či súkromný) zakladá pochybnosť o nezaujatosti namietaného sudcu pre jeho pomer k zástupcovi strany sporu z oboch sledovaných hľadísk (tak zo subjektívneho, ako aj objektívneho) a je spôsobilý naplniť zákonné predpoklady pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci.

12. Sudca JUDr. Marek Kohút je pre tento svoj pomer k strane sporu, resp. k jeho právnenému zástupcovi bez ďalšieho vylúčený z jeho prejednávania a rozhodovania.

13. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.